

МОДЕРНІЗАЦІЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА ВІДПОВІДНО ДО ВИМОГ СОТ

У статті досліджено відповідність рівня продуктової підтримки галузей сільського господарства до вимог СОТ. Проаналізовано структуру державної підтримки сільськогосподарського сектора згідно з системою класифікації Угоди про сільське господарство СОТ. Запропоновано напрями збільшення обсягів державної підтримки сільського господарства.

Ключові слова: сукупний вимір підтримки, підтримка ринкової ціни, "жовта скринька", "зелена скринька".

Постановка проблеми. Приєднавшись до СОТ, Україна взяла на себе зобов'язання щодо експортних субсидій, доступу на ринок сільськогосподарських товарів та державної підтримки сільського господарства. Взяті Україною зобов'язання за кожним із напрямів можна назвати жорсткими, зокрема щодо середніх зв'язаних тарифів на сільськогосподарську продукцію, використання нетарифних захисних заходів, обмежених обсягів сукупного виміру підтримки (СВП) і неможливості застосування спеціальних захисних заходів та експортних субсидій. До того ж, через неспроможність ринкового механізму, створеного в національній економіці, власними силами врегулювати еквівалентність обміну між підкомплексами АПК і забезпечити необхідні умови ефективного функціонування сільського господарства як профілюючої галузі досить багато уваги приділяється заходам державної фінансової підтримки сільськогосподарського сектору економіки. Однак, обмеженість встановленого сукупного виміру підтримки вимагає пошуку додаткових можливостей збільшення обсягів підтримки сільського господарства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сфері оцінки державної фінансової підтримки сільського господарства згідно з вимогами СОТ на увагу заслуговують праці Л.Ю. Волощенко, Г.В. Ленівової, Т.О. Осташко та інших вчених. При цьому залишається актуальним питання визначення оптимальних обсягів та структури заходів підтримки сільського господарства.

Мета і завдання дослідження – аналіз структури державної фінансової підтримки сільськогосподарського сектору згідно із системою класифікації Угоди про сільське господарство СОТ та виявлення можливостей збільшення обсягів державної фінансової підтримки сільського господарства.

Матеріали і методика дослідження. Матеріалами дослідження є наукові праці провідних вчених щодо проблем відповідності державної фінансової підтримки сільського господарства до вимог СОТ та статистичні дані Секретаріату Світової організації торгівлі. Для досягнення поставленої мети використовувались такі методи: монографічний – під час вивчення літературних джерел та практики державного регулювання сільського господарства; логіко-семантичний – для обґрунтування недоцільності порівняння внутрішньої ціни на продукцію сільського господарства зі світовою ціною; економіко-статистичний – у ході аналізу відповідності рівня продуктової підтримки галузей сільського господарства вимогам СОТ.

Результати дослідження та їх обговорення. Незважаючи на те, що через наслідки світової фінансової кризи більшість бюджетних програм фінансувалася на досить низькому рівні, обсяг підтримки окремих продуктів дещо перевищує 5 % від вартості сільськогосподарського товару, виробленого в державі впродовж відповідного року. І це автоматично включає повністю вказаний обсяг підтримки до СВП. Так, наприклад, у 2011 р. до СВП були включені наступні значення продуктової підтримки галузі сільського господарства (табл. 1).

Таблиця 1 – Продуктова підтримка галузей сільського господарства, включених до СВП у 2011 р.

Продукція	Вартість продукції, млн грн	de minimis (5%), млн грн	Обсяг підтримки, млн грн	Перевищення обсягу підтримки рівня de minimis, млн грн
1	2	$3=2*0,05$	4	$5=4-3$
ВРХ	5089,6	254,5	328,1	73,6
Вівці та кози	240,12	12,0	18,7	6,7

Джерело: розраховано автором за даними Секретаріату СОТ [1].

З огляду на дані табл. 1, слід зробити висновок, що можливості продуктової підтримки є досить обмеженими. Збільшення її обсягу може бути здійснено через нарощення обсягів виробництва продукції тваринництва.

Крім заходів продуктової підтримки сільського господарства, що здійснюються через бюджетні програми, розрізняють також заходи підтримки ринкової ціни на продукцію через встановлення адміністративної ціни прийняттям відповідних постанов Кабінету міністрів України. За методикою СОТ, цінова підтримка вважається такою, якщо внутрішня регульована ціна є вищою за фіксовану зовнішню довідкову ціну [2]. Однак порівняння внутрішньої ціни на продукцію сільського господарства зі світовою ціною не є однозначним підходом, оскільки механізми ціноутворення на світовому ринку зазнають значного впливу від діяльності транснаціональних компаній, широкого використання різноманітних заходів державного регулювання товарних ринків на національному рівні, які мають вплив на формування ціни, що не дозволяє визначити світові ціни як такі, що сформувалися у вільних ринкових умовах [3]. Але навіть у 2011 р. відповідно до зазначеної вище методики, в Україні не здійснювалася підтримка ринкової ціни на продукцію тваринництва. За застосування ж вказаного заходу підтримки, то з метою зменшення різниці між внутрішньою та зовнішньою ціною і недопущення перевищення встановленого СВП слід регулювати рівень адміністративної ціни підтримки на продукцію або встановити її застосування до певних обсягів виробництва [4].

Наступним напрямом збільшення обсягів державної фінансової підтримки сільського господарства є переорієнтація заходів "жовтої скриньки", що обмежуються, на заходи "зеленої скриньки", які не обмежуються. Структура заходів "зеленої скриньки" в базовому періоді та 2009 р. представлена в табл. 2.

Таблиця 2 – Структура заходів підтримки "зеленої скриньки", %

Заходи "зеленої скриньки"	2009 р.	2010 р.	2011 р.
Загальні послуги	95,82	96,21	97,73
Створення державних резервів для забезпечення продовольчої безпеки	3,65	2,82	1,72
Програми з охорони навколишнього середовища	0,53	0,68	0,43
Інші заходи	0,0	0,29	0,12
Всього	100	100	100

Джерело: побудовано автором за даними Секретаріату СОТ [1].

З огляду на дані табл. 2 видно, що найбільшу питому вагу в заходах "зеленої скриньки" займають загальні послуги (97,73% у 2011 р.), які включають: 1) загальні науково-дослідні роботи та розвиток і науково-дослідні програми, націлені на окремі види продукції; 2) розвиток інфраструктури на селі: будівництво об'єктів охорони здоров'я, водопроводів, каналізаційних систем і споруд, мережі газоелектропостачання, шляхів, об'єктів служби побуту, благоустрій території;

3) боротьбу зі шкідниками і хворобами сільськогосподарських рослин і тварин; 4) поширення досвіду та консультаційні послуги, в тому числі надання засобів для сприяння передачі інформації і результатів досліджень виробникам і споживачам; 5) послуги із проведення перевірок загального характеру і перевірки окремих продуктів в цілях охорони здоров'я, дотримання безпеки, класифікації або стандартизації; 6) підготовку, перепідготовку і підвищення кваліфікації спеціалістів і робочих кадрів для виробничої і соціальної сфери села; 7) послуги з маркетингу та просування продукції на ринок; 8) земельну реформу: розвиток ринку землі, нове законодавство, земельний реєстр, кадастровий огляд, оформлення права власності на землю та складання карт якості земель. В наведеному переліку найбільшу питому вагу в загальних послугах займає розвиток сільської інфраструктури та послуги з підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для виробничої і соціальної сфери села. Тоді як з метою підвищення попиту на вітчизняну продукцію сільського господарства та її конкурентоспроможності на зовнішніх ринках слід більше уваги приділити послугам з маркетингу та просуванню продукції на ринки.

Висновки. Оцінка структури державної фінансової підтримки галузі тваринництва відповідно до класифікації СОТ дала змогу визначити наступні можливості збільшення обсягів підтримки сільськогосподарських галузей: 1) нарощування обсягів виробництва продукції тваринництва для максимального зростання обсягів підтримки за правилом *de minimis*; 2) встановлення визначеної адміністративної ціни підтримки на продукцію, або її застосування до певних обсягів виробництва у разі здійснення підтримки ринкової ціни; 3) переорієнтування напрямів державної підтримки на застосування заходів "зеленої скриньки".

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Секретаріат Світової організації торгівлі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.wto.org>.
2. Угода про сільське господарство [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>.
3. Осташко Т.О. Внутрішній агропродовольчий ринок України в умовах СОТ / Т.О. Осташко, Л.Ю. Волощенко, Г.В. Ленінова; відпов. ред. В.О. Точилін. – К: НАН України; Ін-т екон. та прогнозування, 2010. – 208 с.
4. Шпичак О.М. Проблеми адаптації ціноутворення на продукцію АПК України до євроінтеграційних умов / О.М. Шпичак // Науковий вісник Нац. ун-ту біоресурсів та природокористування України. – К., 2007. – № 110, ч. 2. – С. 15–21.

Модернизация механизма государственной поддержки сельского хозяйства в соответствии с требованиями ВТО

А.В. Безкровный

В статье исследовано соответствие уровня продуктовой поддержки отраслей сельского хозяйства требованиям ВТО. Проанализировано структуру государственной поддержки сельскохозяйственного сектора по системе классификации Соглашения о сельском хозяйстве ВТО. Предложены направления увеличения объемов государственной поддержки сельского хозяйства.

Ключевые слова: совокупный показатель поддержки, поддержка рыночной цены, "желтая корзина", "зеленая корзина".

Upgrading the mechanism of state support for agriculture under WTO conditions

A. Beskrovny

Accordance of level of food support of industries of agriculture to the requirements of WTO is explored. The structure of state support of agricultural sector pursuant to the system of classification of Agreement on Agriculture of WTO is analysed. The ways of multiplying the volumes of state support of agriculture are offered.

Key words: Aggregate Measurement of Support, the market price support, "yellow box", "green box".